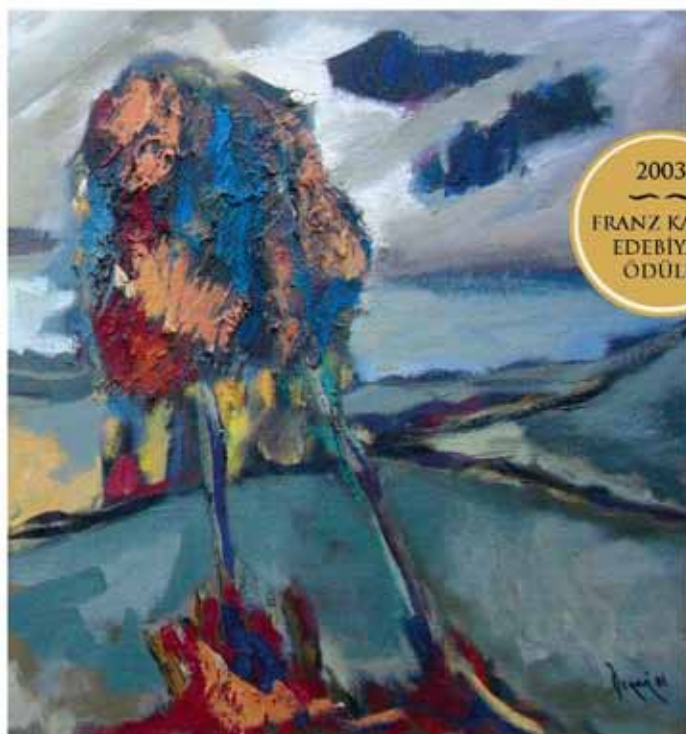

PÉTER NÁDAS

ÖLÜMLE
BAŞ BAŞA

ÖYKÜ

2003

FRANZ KAFKA
EDEBİYAT
ÖDÜLÜ

Çeviri: GÜN BENDERLİ

PÉTER NÁDAS
ÖLÜMLE
BAŞ BAŞA

Bu kitapta Péter Nádas'ın, "A biblia", "A kertész," "A bárány" ve "Saját halái" adlı öyküleri bir araya getirilmiştir.

A biblia: © 1962, Péter Nádas

A kertész: © 1964, Péter Nádas

A bárány: © 1966, Rowohlt Verlag

Saját halái: © 2002, Steidl Verlag

© 2013, Can Sanat Yayınları Ltd. Şti.

Bu eserin Türkçe yayın hakları Liepman AG aracılığıyla alınmıştır.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: Ocak 2013

Bu kitabın 1. baskısı 2000 adet yapılmıştır.

Yayına hazırlayan: Seçkin Selvi

Kapak tasarımı: Ayşe Çelem Design

Kapak resmi: Özgün Yılancioğlu

Kapak baskı: Azra Matbaası

İç baskı ve cilt: Ekosan Matbaası

ISBN 978-975-07-1591-4

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM, DAĞITIM, TİCARET VE SANAYİ LTD. ŞTİ.

Hayriye Caddesi No: 2, 34430 Galatasaray, İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

www.canyayinlari.com

yayinevi@canyayinlari.com

PÉTER NÁDAS
ÖLÜMLE
BAŞ BAŞA

ÖYKÜ

Macarca aslından çeviren

Gün Benderli

PÉTER NÁDAS, 1942 yılında Budapeşte’de doğdu. Çağdaş Macar edebiyatının en önemli temsilcilerinden biri olan yazar, 1961-1963 arasında gazetecilik ve fotoğrafçılık öğrenimi yaptı. 1965’ten 1969’a kadar Budapeşte’de yayımlanan *Pest Megyei Hírlap* dergisinde muhabir olarak çalıştı, aynı zamanda oyun yazarlığı ve fotoğrafçılık uğraşlarını da sürdürdü. Ülkesinde Széchenyi Edebiyat ve Sanat Akademisi; Almanya’da Berlin Sanat Akademisi üyeliklerine seçilen Nádas, 1998’de Macar Dijital Edebiyat Akademisi’nin kurucuları arasında yer aldı. Péter Nádas’ın öykülerinin yanı sıra, “Bir Aile Öyküsünün Sonu” (1977), “Anılar Kitabı” (1986) ve “Paralel Öyküler” (2005) adlı üç romanı var.

GÜN BENDERLİ (TOGAY), 1930 yılında İstanbul’da doğdu. Paris’te aldığı Hukuk öğrenimini yarıda bırakarak Macaristan’a gitti. İlk olarak Imre Madách’ın hemen hemen tüm dünya dillerine çevrilmiş *İnsanın Trajedisi* adlı manzum eserini Türkçeye çevirdi. Macaristan’da yayımlanan ilk kapsamlı Macarca-Türkçe sözlüğü hazırlayan dört kişilik ekipte yer aldı. Aynı ekiple yapılan Türkçe-Macarca sözlük ise 2010 yılı başında tamamlandı, basılmayı bekliyor. *Su Başında Durmuşuz* adlı anı kitabı 2003 yılında yayımlandı. Diğer çevirileri: Imre Madach (*İnsanın Trajedisi*), György Dragomán (*Beyaz Şah*), Péter Nádas (*En Güzel Macar Masalları*), Krisztián Grecsó (*Hoş geldin / Klein Güncesi*), Imre Kertész (*Dosya K*).

İçindekiler

Kutsal Kitap	11
Bahçivan	77
Kuzu	99
Ölümlle Baş Başa	153

KUTSAL KİTAP

*No innate principles.*¹
(LOCKE. XVII. yüzyıl)

1

Zor açılıp kapanan koskoca demir bahçe kapısının her hareketinde, yılların pasıyla ek yerleri eriyip gevşemiş süs güllerinin, cicili bicili akantus yapraklarının, sarkan süslemelerin birbirine çarpmasından çıkan ses cuncunası uzun uzun sakın bahçede yankılanır, tek katlı villanın kabartma alçı süslemeli duvarlarına çarpar geri dönerdi.

Villa, gösterişli görünümünün gururuyla sere serpe bahçeye uzanmıştı ama mimarı, eseriyle böbürlenmeyi kendine ve villada oturanlara saklayacak, dışarıya sergilemeyecek kadar basiretli olduğundan sokağa bakan cephe, inanılmaz bir ustalıkla kalın gövdeli çam ağaçlarının, süs bitkilerinin, kayalıklı bahçelerin arasına gizlenmişti. Hafifçe öne çıkan teras ve parmaklıklar arasına sıkıştırılmış kış-

1. (İng.) Hiçbir ilke doğuştan var olmaz.

lık bahçe, şehrin sisler içinde yüzen silüetine bakıyordu.

Villanın, boyutları yabancı olduğu bir yaşam biçimini yansıtan altı odasını, şehirdeki dairemizden sonra yadırgamış, mermer zeminli giriş holüne ve neredeyse salon denecek kadar büyük, mavi fayanslı banyosuna şaşmıştık. Mobilyalarımız kocaman duvarlar arasında kayboluverdi, altı oda bir türlü ısıtılamıyordu, şaşkınlıkla karışık sevincimizden zaman geçtikçe geriye kala kala öfke kaldı. Sonunda annemler villanın iki odasını, başka bir ailenin oturabilmesi için belediyeye geri verdiler.

Yanımıza genç bir çift taşındı. Aylar geçtiği halde karşılaşmadık bile, bahçe o kadar büyüktü.

Gün boyu boş boş dolaşırdım. Bazen gizlice sigara içer, arada bir de sezlongu dışarıya çıkarıp kitap okurdum. Şimdi o günleri düşünürken dayanılmaz bir iç sıkıntısı geliyor aklıma.

Sıkıntıdan patlar, dolanıp dururdum; günlerime kendime göre bir düzen koymuştum. Okuldan dönünce yemeğimi yer, sonra bahçeye çıkıp peşimde kısa tüylü fox terrier köpeğim, elimdeki değneği, bacağıma vura vura, çiçek tarhları arasında kasılarak dolaşırdım.

Bahçeyi birkaç kere turladıktan sonra, gezintimi bitirip kıyafetimi değiştirir, üstüme eski bir eşofman geçirip tekrar dışarıya fırlardım. Köpeğim Meta, arka ayaklarını altına alıp kapı önünde oturmuş, kuyruğunu sevinçle yere çarparak “boğa güreşi”ni beklerdi.

Elimdeki kırmızı bezi sallayarak koşmaya başladım. Meta arkamdan atlar, yakalar, çekiştirirdi; bezi başının üstünde sallayıp çevirince çığına döner, hırlar, havlardı, yakalayınca bu sefer ben çekerdim, dişlerini geçirir bırakmazdı, zorla çekip alır, çimlerin üzerinde koşmaya başladım, köpek de peşimden, sonunda beni yakalar yere yıkardı, çimlerin üzerinde yuvarlanırdık, dişlerini bileğime geçirip havlar, bezi yakalayıp kaçardı... Her

gün, gülmekten ve koşmaktan böğrüne sancı girene kadar böyle sürüp giderdi bu oyun.

Meta bazen oyunun kurallarını unuttur, işi ciddiye alır, hırlar, dişlerini gösterir, ağzını korkunç pembe dişlerini, lekeli damağını göreceğim kadar açar, kötü sesler çıkararak korkuturdu beni.

Korku beni daha da coştururdu. Ben de hınzırlığımdan vazgeçmezdim. Bir keresinde fena saldırmıştı bana.

Bez dişlerine takıldı, ben bezi tutup yukarıya doğru çekince acısından uludu. Bedenini iyice gerip kurtardı kendini. Ağzında bir parça kırmızı bez kaldı. Birden dişlerini bacağıma geçirdi. Dakikalarca kendime gelemedim. Acıdan değil korkudan, bacağımdaki sadece ufak bir sıyrıktı. Yanı başımda çimlere bırakılmış bir çapa duruyordu. Yavaşça ve yaptığımı gayet iyi bilerek çapayı elim aldım. Meta yalvaran gözlerle yere yapıştı. Başladım vurmaya. Gövdesinden kan fişkırdı. İlk darbeleri yerken inliyordu, sonra gözlerini kapadı, derisinin, etinin çapanın keskin ağzıyla yarılmasına sessizce dayandı.

Birden tiksindim. Eğer tiksinmeseydim bilmem içimdeki intikam hissi ve kuvvetim beni nereye kadar götürürdü. Bıraktım.

Günlerce görünmedi. Cumartesi öğleden sonra babam saman yığınının altında bulmuş. Çekip çıkarmış, eve getirdi.

Gözleri korkudan parlıyor, gövdesi cayır cayır yanıyordu, yaralarına samanlar yapışmış, kanı tüylerinde kurumuştur. Güçlkle nefes alıyor, dilini sarkıtmış suratını yalıyordu.

Annem köpeği yıkadı, yaralarını sardı, su verdi, sonra babamla aralarında konuştular, "Kimdi acaba köpeği bu kadar hırpalayan? Mutlaka bir yerden piliç çalmıştır..." Hiç sesimi çıkarmadım.

Ertesi sabah banyoya giderken az kalsın Meta'nın

kaskatı kesilmiş bedenine çarpıyordum. Kapıya kadar sürüklemişti kendini, belki de dışarıda, açık havada ölmek istemişti... Trajik bir surat takınarak annemlerin odasına gittim. Daha kalkmamışlardı. Günlerden pazardı.

“Ölmüş,” dedim ve o an ağlamaya başladım. Annemin yanına sokuldum; ama başımı, okşamalarından kurtardım. Teselliye ihtiyacım yoktu.

2

Günlerce kendime bir yer bulamadım. Sonra tavan arasına çıkıp yeni hazineler keşfettim. Sandıklar dolusu eski mektuplar, fotoğraflar, gazeteler –villanın eski sahibi toprak beyinin kalıtıydı–. Toz içinde kalmış yazıları karıştırdım, ince, güzel harflerle yazılmış uzun mektupları keyifle okudum. Akşam ziyafetlerini, hizmetçileri, aşkları, modaları, atları, deniz kıyılarını anlatan satırları yutarak tavan arasının tozlu kirişleri arasında saatlerce oturdum.

Şık giyimli zarif beylerin ve hanımların dev gemilerin güvertelerinde, Mısır’da piramitlerin altında, deve sırtlarında, Roma’da sütunların arasında, Venedik’te gondollarda çekilmiş fotoğraflarına baktım.

Tavan arasının daracık pencerelerinden altın renkli bir toz bulutu demet gibi uzanırdı. Bazen aşağıdaki dünyadan çığlığa benzer bir ses ve şehrin süreğen, monoton gürültüsü bana kadar gelse de bunlara o kadar alışkıntım ki farkına bile varmazdım.

Kimi mektuplar beni hayal âlemine sürüklerdi. Bir at üstünde düşünürdüm kendimi, yetişkin biri olarak değil, çocuk olarak, dimdik, elimde kamçı. Ya da büyük bir mermer salonda, Mozart gibi piyanonun önünde oturmuşum, kanatlı kapılarda kırmızı kadife perdeler, siyah-beyaz kıyafetli hizmetçi kız gelen tebrik mektuplarını bir tepsi içinde getiriyor.

Bir gün yine tavan arasında tarifsiz bir tembellik içinde başımı kirişе dayamış hayal kuruyordum ki altın yaldızlı tozlar arasından bir kadın sesi çınladı. Ses bahçenin sonundan, tenis kortu tarafından geliyordu:

“Évaaa! Çık artık sudan!..”

Pencereye yanaştım; ama ağaçların yapraklarından komşu bahçe görülmüyordu. Éva da artık sudan çıkmış olmalıydı ki ses kesilmişti.

İsmi meraklandırdı beni.

Hazinelerimi sandığa doldurup aşağıya, eve koştum. Öğleden sonralarının bu erken saatlerinde bizim evde derin bir sessizlik hüküm sürerdi. Anneannem, dedem en dipteki odalarında istirahata çekilmiş olurlardı.

Dedem, *Népszava* gazetesine aboneydi, ta çıraklık döneminden beri bu gazeteyi almış. Fakat işi, gözlerini fena halde bozduğundan artık büyük harfleri bile seçmiyordu. On yıldır her gün gazeteyi ona anneannem okuyordu. Pencerenin önüne oturur, metal çerçeveli gözlüğünü gözüne takar, sözcükler ağzından süratle ve tekdüze bir sesle dökülmeye başlardı. Anneannemin o monoton sesini dinleyebilmek için dedemin herhalde sonsuz bir sabra ya da tevekküle ihtiyacı olmalıydı. Dedem, anneannemin ağzından dökülen bu sütbeyaz, bulanık yığından esas olanı her zaman çıkarabilirken anneannem hava durumundan başka hiçbir şeyi aklında tutamazdı. Onu da bacalarının ve belinin hava değişimini Meteoroloji Enstitüsü'nden daha doğru olarak bildirdiğini iddia ettiği için.

Öğleden sonraları her şey benimdi. Zaman ve mekân! Çekmeceleri canımın istediği gibi karıştırır, benden sakladıkları kitapları okurdum.

Éva adını duyup da tavan arasından inince doğru babamın gardırobuna gittim, bir kravat baktım kendime. Bir buluşmaya kravatsız gitmeyi hayal bile edemiyordum.

Tenis kortuna doğru koşmaya başladım. Korta yaklařtıķca adımlarımı yavaşlattım. Éva'yı hayal ettim. Üstünde pembe tül den bir elbise, elinde beyaz şemsiye, başında hasır şapka, havuzun kenarında mağrur bir edayla geziniyor, aynen kızlar için yazılan romanlardaki resimlerde olduğu gibi. Bu bekleyiş kalbimin atışlarını hızlandırdı.

Bahçeyi çevreleyen çite gürültü etmeden yaklaştım, leylak ağaçlarının dalları arasından komşu tarafa baktım ama kimseyi göremedim. Büyük bahçenin tam ortasında, kayalarla bezenmiş yerde, cephesini güneşe vermiş baştan aşağı cam bir villa görünüyordu. Daha aşağıda doğal taşlardan yapılmış bir havuz, hemen yanında da içinde nilüferlerin yüzdüğu daha küçük bir havuz vardı.

Uzun süre çalıların arasına saklanarak oturdum. Hiçbir kıpırtı olmadı. Bu durum beni daha da büyüledi. Bu sefer Éva'yı panjurlu pencereleri olan bir odada oturmuş piyano çalarken hayal ettim. Piyano sesi duyulmuyordu ama bu, hayal gücümü bozmadı. Uzun zaman oturdum, nihayet evin arkasından tok bir kız sesi yükseldi.

“Geh, geh, bili, bili...” sesin arkasından, avucunda mısır taneleriyle kız göründü, ardından da badi badi koşuşan aç kazlar.

Giderek yaklaşıyordu çit parmaklığa. Arada bir aralarına bir-iki mısır tanesi atarak hayvanları kışkırtıyordu, kazlar tıslıyor, sonra gene kızın arkasından gitmeye devam ediyorlardı.

Kızın –Éva olabileceğini düşünmemiştim bile– üstüne küçük gelen etekliği incecik bacaklarını örtmemiyordu, yalınayaktı. Gizlendiđim yerin çok yakınında durup nihayet avucunda tuttuğu mısırları kazlara serpti. O zamana kadar korkum da geçtiğinden seslendim:

“Hey!”

Arkaya döndü, onu şaşırtacağımı sanmıştım; ama in-

cecik yüzünde gördüğüm, şaşkınlıktan çok düşmanlıktı.

“Ne istiyorsun?” dedi.

“Hiç!”

“O halde neden bakıyorsun?”

“Yasak mı?”

“Aptal!” dedi ve kazlara döndü. Biraz bozuldu, fakat yerimden kıpırdamadım. Hayvanlara bakıyormuş gibi yapıyor, yan gözle beni izliyordu, birden bağırdı:

“Hâlâ burada mısınız?”

Biraz çekinerek, “Buradayım!” dedim. Eve doğru yürümeye başlamıştı, başını bile çevirmeden, “O halde ben gidiyorum!” dedi.

Elimde olmadan, yalvarırcasına ağızımdan döküldü:

“Gitme!”

Durdu, bana döndü.

“Peki!” dedi.

Birden cesaret buldum:

“Yaklaşsana!”

“Neden?”

“Konuşalım.”

Yanıt vermedi, bana doğru yürümeye başladı. Hâlâ çitin dibinde duruyordum.

“Otursana!”

Oturdu. Eteğini bacakları arasına sıkıştırdı ve bana baktı. Bu hareketi beni yine ürküttü. Bir gözlerine, bir sıkıca kavuşturduğu bacaklarına bakıp duruyordum. Koyu kahverengi, yumuşak gözleri vardı.

“Arkadaş olalım...”

“Aptal,” dedi yine, “ben kızım, seninle arkadaş olamam.”

Yanıtı beni şaşırttı. Hiçbir şey söyleyemedim. Hem hakkı varmış gibi geldi hem tartışmak istedim. Sürekli bana bakıyordu. İkimiz de susuyorduk. Sonra ayağa kalktı, eteğini silkeledi, yumuşak ve samimi bir sesle, sanki

uzun zamandır tanışıyor muyuz gibi, "Görüşürüz!" dedi.

İsterdim "gitme, kal" demeyi ama o kadar kendinden emin adımlarla uzaklaştı ki cesaret edemedim.

3

Evimizin bütün odaları gibi giriş holü de hem çok farklı hem son derece büyüktü. Mermerden yapılmış yarım sütunlar holü ikiye bölüyordu. Giriş kapısından sol tarafa doğru üç oda ve oda gibi içine girilebilen gömme dolap vardı, duvara dayalı yarım sütunların bulunduğu sağ taraf ise bir daire biçiminde genişliyordu, bir yanında yere kadar inen kocaman pencereler vardı, diğer yanında ise tavan arasına çıkan kahverengiye boyalı merdiven. Mutfak, kiler ve hizmetçi odası da bu taraftan açılıyordu. Tavan arasına çıkan merdivenin yanında muşamba örtülü bir masa ve etrafında beş sandalye vardı. Yemeklerimizi burada yiyorduk.

Annemler eve geç gelirlerdi. Arabanın kapısının çarpıldığını duyduğumda saat sekiz ya da dokuz olurdu, sonra bahçe kapısı acı acı gıcırdardı ve hafif inişli bahçe yolunda annemin küçük adımlarının çıkardığı sesleri duyar, kapıyı açmaya koşardım. Beni öper, sonra ellerini yıkardı; anneannem akşam yemeğini ısıtırken biz oturma odasına geçerdik. Annem çorap tamir eder, yahut örgü örür, ben de ona o gün yaptıklarımı, okulda neler olduğunu anlatırdım. Annem daima babamdan önce eve gelir; ama mutlaka yemeğe babamı beklerdi.

İkinci kapı çarpışını duyana kadar yarım saat bazen bir saat beklerdik. Önce arabanın kapısının sesi duyulurdu, sonra bahçe kapısının. Bahçenin beton yolunda yine ayak sesleri yükselirdi; ama bu kez biraz tutuk ve kararlı değil, aceleci ve kararlı sesler. Kapıyı açmaya annem giderdi, ben oturma odasıyla hol arasında durur dikkatle

onlara bakar, yarı karanlıkta öpüşen ağızlarını seçmeye çalışırdım. (Buluşmaları ve genellikle ilişkileri beni çok ilgilendirirdi.) Sonra babam bej çantasını, portmantonun altına koyar, banyoya geçerdi. Arada eliyle başımı okşar, uzaktan bana bakar ve her akşam aynı soruyu sorardı:

“N’aber evlat? Okul nasıl gidiyor?”

Ama hiçbir zaman yanıtı beklemezdi. Bekleyemezdi de zaten, çünkü ellerini yıkar, sonra da yüzünü musluktan akan suyun altına tutar ve bu arada annemle konuşurdu. Hiç alınmazdım, o kadar alışmışım ki böyle olmasına, babamdan daha fazlasını da beklemezdim zaten. Birbirimizi tanıdık tanıyalı (konuşmaya başladığımdan beri) ilgisi, yanıtı bırakılan bu cümleden, “N’aber evlat”tan öteye geçmemiştir. Baba-oğul ilişkisi hakkında bundan fazlasını bilmiyordum.

Ondan sonra akşamları pek ağzımı açmazdım. Onlar işten, politikadan, iş arkadaşlarından konuşurlardı, hem de orada yokmuşum gibi, açık açık. Ben de, söylediklerinden anlam çıkarmaya, tanıdığım insanları kafamda birleştirerek, ayırarak, hiç soru sormadan her şeyi anlamaya çalışırdım. Bu konuşmalara böylece sessizce katılabilmek bayağı hoşuma gidiyordu. Sekreterlerden, başkanlardan, bakanlardan, başbakanlardan söz ediliyordu çünkü.

Bazen tavan arasına açılan yerde oturur, nasıl yemek yediklerini seyredirdim. Yemek yerken de konuşurlardı. Babam arada bir kaşığı bırakır, yemeği unutup sinirli bir sesle meçhul biriyle tartışmaya başlardı. O zamanlar annem hoşgörülü bir gülümsemeyle ona bakar, babam da toparlanır yemeğine devam ederdi.

Anneannem de orada durur bulaşıkları yıkayabilmek için yemeklerini bitirmelerini beklerdi. Arada söylenirdi, bakkalda artık kuru fasulye de yokmuş, etin nasıl olduğunu bile unutmuşlar, ekmekte undan çok patates

varmış, keserken ufalanıyormuş... Söylemek istediklerini bir bir sıralayıp dururken annemlerin dikkat bile etmemeleri, onu hiç rahatsız etmezdi.

Anneannem kısa boylu ve şişmandı. Çalışmaya alışkın olduğu için hiç şikâyet etmeyen, ağır gövdesini yıllar geçtikçe daha çok zorlanarak, nefesi daralarak taşıyan yaşlı bir kadındı. Temizlik yaparken belini ovuşturur, yerden bir şey kaldırması gerektiğinde dualar okuyarak eğilirdi. Kızıyla müthiş iftihar ediyordu. Arabaya o da oturduğu zamanlar kızının kim olduğunu, annesini de arabayla götürdüğünü herkesin görmesi için yüzünü cama yapıştırırdı.

Anneannem hizmetçilik yaparmış. Saat tamircisi dedemle Müsteşar Bey'in müzikli, resimli saatini tamir ettiği zaman tanışmış. Dedemin kazancı iyi olduğu için anneannemi çalıştırmamış.

Anneannem bana sık sık genç kızlık dönemini anlatırdı. Müsteşar Beylere sövüp sayar, ama sonunda hep, "Doğrusu kibar insanlardı," diye bitirirdi sözlerini.

Buda'ya taşındık taşınalı canı sıkılıyor, konuşacak kimse bulamıyordu. Onun için saatlerce bakkalda oyalanmayı âdet edinmişti; varisli, ağırlı bacaklarına aldırmadan gerekli gereksiz her şey için kuyrukta dururdu. Bu tutkusunu gizlemek için iki yumurta alsa, bir şey bulabilmek için ne kadar didinmek gerekiyor, diye saatlerce yakınırdı. Önüne gelene annemden bahsedirdi; ama annemin ne yaptığını pek bilmediğinden kendisi birtakım hikâyeler uydurur, sonra kendi uydurduklarına kendisi inanırdı.

Anneannem yemeği getirdi sofraya: galeta ununa bulanıp kızartılmış karalahana (et yerine) ve patates.

Annem çorba tabaklarını uzattı.

"Şehirde bakarım, belki et bulunur," dedi.

"Üç kilo al," dedi anneannem, "kavururum, bozul-

maz o zaman.” Elinde tabaklar, çıktı. Annem seslendi ardından.

“Anne! Oturun biraz, size bir şey söylemek istiyorum.”

Anneannem hemen geri geldi, elindeki tabakları masaya koydu.

“Géza ile konuştuk, eve birini tutacağız. Bu evin işi size çok geliyor artık.”

“Olur mu öyle şey? Ben yapıyorum!”

Anneannemin bu itirazında onu düşünmelerinin sevinci, eve birinin gelecek olmasının kıskançlığı, şikâyet edecek nedeni kalmayacağını korkusu, hâlâ her işi yapabilmenin gururu ve kendisi buradayken boşuna para harcamanın gereksizliği duygusu vardı.

“Kesinlikle olmaz! Kız yarın gelecek, bu kadar!”

Babam tartışmayı daha başından kesmek için biraz sinirli konuşmuştu. Anneannem hemen yumuşadı:

“Peki! O zaman yarın küçük odayı temizler hazır ederim.”

“Kız temizler. Sizin çalışmanıza gerek yok artık.”

Anneannem biraz şaşırды. Vaziyeti şöyle bir tarttıktan sonra sordu:

“Güvenilir biri mi bari?”

“Anneciğim, neden güvenilir olmasın ki, köylü kızı. İş yerinden bir arkadaşım tavsiye etti.”

“Genç mi?”

“On yedi yaşında.”

“Aa, onlarla insanın başı belaya girer!”

Ciddi görünüyordu anneannem.

“Ne belası?” babam sinirliydi, “dikkat ederiz, hiçbir bela olmaz! Yarın öğleden sonra gelecek. Biz eve gelmemiş olursak siz her şeyi gösterirsiniz ona.

“Elbette, ben onun için demedim, yani... Tabii gösteririm her şeyi... Ama işte gençlerle... Hep bir bela çıkar... Ben...”

Babamın susmasını emreden bakışlarını görünce devam etmedi.

“Hiçbir terslik olmayacak.” Babam kendisini de yaştıran bir tonda söyledi bunları. “Biz de gelmeye çalışırız. Adı, Szidike Tóth. Tamam mı?” Konuyu kapatarak yemeğini yemeye başladı.

Anneannem, gençlerle insanın başının belaya gireceğinden emin olduğunu, bu inancını kimsenin sarsamayacağı belli edercesine iç çekti; ama konuşmayı daha fazla uzatamayacağını anlayınca yerinden kalktı ve tabakları mutfığa götürdü.

Beni, “hadi uyumaya” diye odama gönderdiler. Yatağımı yaptım, elime bir kitap aldım; ama dikkatimi bir türlü okuduklarıma veremedim. Szidike’nin nasıl biri olacağını kafamda canlandırmaya çalıştım. Köylü kızymış. Ben köylü kızlarını sadece okuduğum kitaplardan tanıyordum. Lambamı söndürdüm, gözlerimi yumdum ama uyku tutmadı. Bildik seslere kulak verdim. Anneannemin ağır gövdesinin altında somya gıcırdadı, sonra bir iki kelime yakalayabildim, anneannem, dedeme annemi övüyordu, ne kadar iyi kalpliymiş, onu nasıl kolluyormuş. Dedemin söylediklerini duymadım. Çok alçak sesle konuştu.

Banyodan akan suyun sesi geliyordu. Küvetin olduğunu görür gibi oldum. Dökülen suyun sesi durmadan değişiyordu. Annemin banyoya girdiğini de duydum, tırnak fırçasını nasıl sabunluğa attığını da, hatta kurulanırken havlunun sesini de duyduğumu sandım, oysa duvarlar kalındı.

Anneannem sağa sola döndü durdu, bir şeyler mırıldandı, annem odalarının kapısını kapattı, alçak sesle konuştu, yavaş yavaş etrafımda dünya sessizleşti. Uzaklarda bir yerlerden köpek havlamaları geldi, şehirden de bir fabrika düdüğünün sesi.

Ertesi gün anneannemi beni kapıda bekler buldum. Ayakkabılarımı iyice silmemi, sonra da ortalığı dağıtmamamı söyledi. Üstünde annemin hediye ettiği, sadece bayram günleri giydiği siyah ipek elbise vardı. Hayretle yüzüne baktım.

Kapıların tokmakları pırl pırl parlıyordu, insanı rahatsız edecek kadar derli topluydu her yer.

Yemeğimi yerken acele ettirdi. Elbisesini kirletmek için tabakları dikkatli, özenli hareketlerle yıkadı. Sonra hiçbir zaman okumak niyetinde olmadığı bir kitabı eline alarak odama girdi ve pencerenin yanına oturdu. Gözlüklerini bile takmamıştı gözüne. Siyah elbisenin ve evdeki intizamın sırrını o zaman çözdüm. Oturduğu yerden sokak kapısı görünüyordu.

Bahçenin sonundaki çite koştum. Kız, küçük havuzun kenarına oturmuş, ayaklarıyla nilüferleri itiyordu. Çalılıarın arasına çömeldim. Ayak parmaklarını gererek açtı, bir pense gibi kullanarak aralarına çiçeklerden birinin sapını sıkıştırdı ve hızla çekti, çiçek havada uçup arkasında bir yere düştü. Ayağının yettiği yerdeki çiçeklerin hepsi tükeninceye kadar bu işi sürdürdü. Nasıl seslensem acaba, diye düşündüm. Sonra, "Versene bir tane!" dedim.

Duymamış gibi dönmedi bile; ama ayağını sudan çıkardı. Hiç beklemediği bir anda yakaladığımı anladım, bu fırsattan yararlanarak daha yüksek bir sesle tekrarladım.

"Versene bir tane!"

Bana döndü, yeni fark etmiş gibi yaptı.

"Aa, sen misin?" dedi, "Merhaba!"

Çiçekleri topladı, çitin yanına geldi, karşıma oturdu, çitin tellerinin arasından bana bir nilüfer sokuşturdu. Kalanları çekip çekip yolmaya başladı.

"Neden didikliyorsun çiçekleri?" diye sordum.

“Canım öyle istiyor.”

“Vazoya koysana!”

“Biz vazoya çiçek koymayız!”

Küçümserce gülümsedim:

“Mutlaka yoktur vazunuz!”

“Var!”

“Peki, kız var mı sizde?”

Soruma çok şaşırdı.

“Ben varım ya!” dedi.

“Hayır, kız,” dedim “büyükanne yerine yemek pişiren, temizlik yapan kız.”

Burnunu kıvırdı, ukala bir edayla, “Yani hizmetçi!” dedi. “Hayır, yok, babam annemin çalışmasına izin vermiyor, her şeyi annem yapıyor.”

“Benim annem çalışıyor. Araba geliyor onu almaya!”

“Babam için de araba geliyor! Hem... şey...” düşündü biraz, “Annemi de araba götürüyor eğer lazım olursa. Anladın mı?”

“Benim babam Bakanlıkta çalışıyor!”

“Benim babam da.”

“Demek ikisi de eşit,” dedim ama kız bununla yetinmedi.

“Benim babam daha büyük, çünkü evimiz de daha güzel.”

Bunu kabul etmek zorunda kaldım ve bu durum bir önceki gün olduğu gibi beni sinirlendirdi.

“Éva sen misin?” dedim.

“Evet,” dedi, “Tanışalım haydi! Olur mu?”

Parmaklarımızın ucuna basarak yükseldik, çitin parmaklıkları üstünden el sıkıştık. Avucu sertti, boyunun da benden bir hayli uzun olduğunu gördüm. Avucunu uzun zaman avucumda tuttum. Bu hoşuma gitti.

“Bırak!” dedi, “Bu parmaklık kolumu kesiyor.”

Oturdum. Éva ayakta kaldı.

*Thomas Mann, Robert Musil
ve James Joyce'la karşılaştırılan
Péter Nádas, sadece Macar
edebiyatının değil, dünya
edebiyatının en önemli
yazarlarından biri kabul ediliyor.*

Péter Nádas, sıradan insanların sıradışı yaşamlarının yazarıdır. Yaşama mücadelesi veren, yoksul, kimi değerlerinden kopmamış kimi içindeki bastırılmamış faşizan duygularını ilk çatlakta ortaya çıkaran insanlar...

Yer yer yaşama bir çocuğun gözünden bakar yazar; büyüklerin anlaşılmaz dünyasına özenerek masumiyetini kaybeden çocuklar da vardır bu öykülerde, hâlâ kendisini koruyabilenler de... Ortak yanları ihmal edilmeleridir. Kimse –anne babaları dahil– gözlerine bakmaz onlarla konuşurken...

Yaşamla ölüm iç içedir Nádas kitaplarında... Kendisi de yaşamın kıyısından dönmüş, ölümün soluğunu ensesinde hissetmiş, hatta "Ölümlü Baş Başa"da yaşadıklarını öyküleştirmiştir.

Zihnim, aslında hazin bir yok oluş olarak anlaşılması gerekeni olağanüstü bir tepkisellikle değerlendiriyor, çünkü artık başkalarının deneyimiyle kıyaslama imkânı yok. Bu dünyevi bir şey olamaz, ben bu harikuladeliği hissetmek için bir şey yapmadım ki, oysa başkalarıyla paylaştığım fiziksel varlığımda hep bunu arzulamış, hiçbir zaman da başaramamıştım. Bu son deneyimi hiç kimseye paylaşamayacağımı bilmek bana çok eğlenceli geldi. Demek ki yaşamım, neyin yakınına sokulmam gerektiğini hissettiğim birkaç şanslı andan ibaretmiş.

Kapak resmi: ÖZGÜN YILANCIOĞLU

ISBN 978-975-07-1591-4

9 789750 715914